

Mèxic, D.F. 4 de març del 1967

Estimat Pere:

Anem sortint de l'aclaparament causat per la mort del Jordi. Tant l'Anna com jo hem deixat que els projectes de la vida ens anessin enxarpanent altra vegada. Era el millor remei. Seguin endavant: treballem esperem. Arriben notícies de lluny: de Harvard, de la Universitat de Maryland, de França, del Brasil, de Catalunya... Són requerit per anar a la Universitat de Maryland. Es tractaria de donar un ~~an~~ curà de tres mesos, i m'ofereixen entre 6.000 i 7.000 dòlars. No tenim ni un clau, però no sé què faré. No tinc cap desig de tornar als Estats Units. Però no sé... Potser em caldrà, un cop més, fer de la necessitat virtut. A Maryland hi tinc un íntim amic: l'holandès Gramberg. De França, agafa't!, Ventura Cassol em diu que vol traduir i publicar alguna obra meva. Li he aconsellat que es decanti per Ecce Homo. El pintor Domingo m'informa que embarca cap a Catalunya. Arribarà a Barcelona el dia 15 d'aquest mes, amb trenta-tinc teles, una de les quals està inspirada en Demèter, que és el seu llibre de capçalera. Estic pendent de la desisió del Díez-Canedo sobre La lluna mor amb aigua. Aquesta decisió depèn no de la qualitat literària que pugui tenir l'obra, sinó que firmi un contracte amb la Universitat de Puerto Rico que significarà per a ell uns 350.000 pesos. Vés per on l'aparició ràpida de Don Braulio està lligada als negrets! Per altra banda, m'adono que estic cada vegada més atent a les meves "veus", que són de nou temptat, incitat, empès... Tinc notícies concretes sobre la Crònica. El Puyol ha decidit publicar-la, i l'original és a Madrid des de fa dies. En fi, tot plegat ens distreu i ajuda. Pel que respecta a Catalunya, diré, amb Anaxàgores: "Els qui necessiten una llàntia hi han de posar oli." No crec que sobrin llànties al nostre país.

El Ribera m'ha enviat també la fitxa del "Diccionari biogràfic", en fotocòpia. Aquesta fitxa conté els inevitables errors i omissions de totes les fitxes de diccionaris que es fan i es desfan. M'ha fet molta gràcia veure que el meu "Crist" només té 1.000 gràfics, és a dir, que n'ha perdut 199.000. Després d'aquesta mutilació no sé pas com es defensarà, pobrissó! De tota manera, el fitxaire em tracta bé, i el que més m'ha interessat és que la informació apunti cap a una intenció crítica, encertada a vegades.

Sí, ja sabia -tu me n'havies informat- que Molas-Castellet controlen "Serra d'or" i "Edicions 62". Per bé que siguin ultrancers i dogmàtics, les meves simpaties ideològiques em fan votar pel Relisme històric, però a l'hora de crear sé molt bé que cal oblidar tots els esquemes, teories i tesis, i descendir a aquelles profunditats on el temps i la vida es barregen, allà on rau allò que no sabem que sabem. Cautela i enlluernament. Intuïció i amor. Misteri i realitat, o: realitat del misteri i misteri de la realitat. Furor i equilibri. Control i ràfega. Visió i detall. Cosmo i quotidianitat. Saber que la donzella es marceix i que el rem vell brilla més que el nou. Vomitar un sol i llescar una lluna. Convertir un espectacle -aïllant-lo per operació de l'esperit- en una emoció. Il·luminar el mite i escanyar el fetitx. La gran companyia de la soledat solidària. Veig el Realisme històric a Catalunya com una voluntat jove de liquidació. El que passa és que estant posant, sovint, la carreta davant dels bous. En

poesia, per exemple, hi havia dos pols: la trivialitat de Sagarra, que fou l'hereu copiós de Verdaguer, i les abstraccions gèlides de l'esperit de Riba, en ~~una~~ qui, per altra banda, batega una consciència històrica en les Elegies de Bierville. Es curiós que Riba, fonamentalment dintre l'espeit simbolista -que és la bèstia negra de Molas-Castellet-, un Mallarmé català empeltat de metafísica alemanya, no sigui objecte de l'atac dels propugnadors del Realisme històric. Malgrat l'aparent rigor intel·lectual de Molas-Castellet, hi ha molta confusió en llurs esperits, i s'hi endevinen tàctiques de grup. Sense tenir déus volen crear escolans del realisme. Posar la paraula "collons", o la paraula "pixar", en un poema, podrà esgarriar a certes ~~gams~~ senyoretes púdiques o exultar a certs grenyuts amb guitarra, però en realitat no té res a veure amb el Realisme, sinó amb el Romanticisme, i no té cap originalitat. Volen crear un ~~moviment~~ moviment amb teories. Això funciona en el camp polític, però no ha passat mai en el camp de la creació literària, on les teories sempre vénen després.

El Martínez Roca (germà del Roca de Mèxic) no et pot haver dit res perquè està internat en un manicomi. El Grijalbo no crec que tingui res a veure amb l'editorial que publicarà la Crònica, si la censura ho permet. Pel que respecta al Puyol, no sé que tingui enllaços amb el grup "realista", almenys que puguin ésser decisius. Per ara és una editorial que comença i que només ha publicat algunes novel·les en castellà i d'autors estrangers, pel que sé. El Ribera em diu que el Puyol llançarà la Crònica com un "ballon d'essai", i si l'obra té bona acollida després ~~minimam~~ vindria la publicació d'altres obres meves. No hi pot haver desengany perquè són ben poques les il·lusions que em faig sobre el meu país.

Malgrat que t'ho he preguntat algunes vegades, en les darreres cartes, no em dius res de la teva novel·la. Es que la tens encallada? Havies arribat, crec recordar, a la pàgina 200. Jo estic molt content de la meua.

Rep una forta abraçada del teu